

Käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten käsitöiden tekeminen vapaa-ajan toimintana

Käsityökasvatuksen
kandidaatintutkielma

Laatijat:
Jenni Korteniemi
Linda Nurminen

Ohjaaja:
Yliopistonlehtori Virpi Yliverronen

4.6.2024
Rauma

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: Käsityökasvatus

Tekijät: Jenni Korteniemi & Linda Nurminen

Otsikko: Käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten käsitöiden tekeminen vapaa-ajan toimintana

Ohjaaja: Yliopistonlehtori Virpi Yliverronen

Sivumäärä: 30 tekstisivua + 9 liitesivua

Päivämäärä: 4.6.2024

Tutkimuksen tarkoituksena oli löytää ensisijaisesti eroja ja sen lisäksi yhtäläisyyksiä käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten käsitöiden tekemisestä vapaa-ajalla. Tavoitteena oli selvittää mikä käsitöitä tehdään ja mikä merkitys niiden tekemisellä on vastaajille. Näiden lisäksi tavoitteena oli myös selvittää, onko hyvinvoinnin tärkeydellä vaikutusta käsitöiden tekemiseen ja johdattelevatko tunnetilat käsitöiden tekemistä sekä tehdäänkö käsitöitä mieluummin yksin vai yhdessä.

Aineisto kerättiin Webropol-kyselylomakkeen avulla Turun yliopiston, Rauman kampuksen 1.–5. vuosikurssin käsityön aineenopettajaopiskelijoilta sekä eläkeläisiltä keväällä 2024. Yhteensä Webropol-kyselyyn vastasi 21 käsityön aineenopettajaopiskelijaa ja 154 eläkeläistä. Eläkeläisten suuren vastaus määrän vuoksi valitsimme heistä satunnaisella otannalla tarkempaan tarkasteluun 30.

Analysoimme ainoastaan avoimet kysymykset ja suljetut kysymykset jätimme tutkimuksen ulkopuolelle, sillä koimme ettei niillä ollut merkitystä tulosten kannalta. Käsittelimme analysoitavia kysymyksiä fenomenografisella analyysillä kategorisoiden vastaukset merkitysyksiköiden mukaisesti.

Tutkimuksessa esille nousseista tuloksista voidaan todeta, että käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten käsitöiden tekemisessä on todella vähän eroja, sillä molemmat kohdejoukot tekevät samanlaisia käsitöitä. Niin käsityön aineenopettajaopiskelijat kuin eläkeläiset tekevät käsitöitä siksi, että pitävät siitä ja se tuottaa iloa. Molemmilla kohdejoukoilla käsitöiden tekemisen merkitykseksi nousi hyvinvointi ja sen tärkeys.

Käsityön aineenopettajaopiskelijat ja eläkeläiset kokivat käsitöiden tukevan heidän henkistä hyvinvointiaan, mutta fyysisestä hyvinvoinnin tukemisesta oltiin eri mieltä. Eläkeläiset kokivat, että käsitöiden tekeminen tukee heidän fyysistä hyvinvointiaan. Käsityön aineenopettajaopiskelijat olivat taas sitä mieltä, ettei käsitöiden tekeminen tukenut heidän hyvinvointiaan. Molemmat kohdejoukot tekivät käsitöitä mieluummin yksin, sillä se oli mieluisampaa. Yksin tekemiseen vaikutti myös eläkeläisten kohdalla yksinäisyys. Yhdessä tekemisessä hyväksi puoleksi koettiin sosiaalistuminen, kun taas yksin tekemisessä oma rauha.

Tunteiden johdattelevuutta ei moni vastaaja ollut ajatellut aikaisemmin. Kuitenkin molemmat kohdejoukot kokivat, että tunteet johdattelivat käsitöiden tekemiseen. Negatiiviset tunteet oli helppo muuttaa käsitöiden tekemisen avulla positiiviseksi, kun taas positiiviset tunteet johdattelevat tekemään enemmän käsitöitä.

Avainsanat: käsitöiden tekeminen, tunteet, fyysinen hyvinvointi, henkinen hyvinvointi, sosiaalisuus

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Käsityö	7
2.1	Käsitöiden tekeminen	7
2.2	Tunteet käsitöissä	8
3	Hyvinvointi	10
3.1	Kokonaisvaltainen hyvinvointi	10
3.2	Hyvinvoinnin ulottuvuudet	11
3.3	Hyvinvointi käsitöissä ja aikaisempia tutkimuksia	12
4	Tutkimuskysymykset	16
5	Tutkimuksen toteutus	17
5.1	Tutkimusmetodi	17
5.2	Tutkimuksen toteutus ja aineiston keruu	17
5.3	Aineiston käsittely ja analysointi	19
6	Tulokset	22
6.1	Käsityöopiskelijoiden ja eläkeläisten käsitöiden tekeminen	22
6.2	Käsityöt tukemassa hyvinvointia	24
6.3	Tunteet mukana käsitöiden tekemisessä	27
6.4	Tulosten tiivistelmä	28
7	Johtopäätökset	30
8	Pohdinta	32
8.1	Tutkimuksen eettisyys	32
8.2	Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyys	33
8.3	Jatkotutkimusideat	34
	Lähteet	35
	Liitteet	37
	Liite 1. Saatekirje	37
	Liite 2. Tietosuojailmoitus	38
	Liite 3. Kyselylomake	40

1 Johdanto

Oletko koskaan miettinyt miksi teet käsitöitä vapaa-ajalla? Teetkö käsitöitä mieluiten yksin vai yhdessä? Mikä vaikuttaa niiden tekemiseen? Voisiko jokin tunnetila johdatella tekemistä? Vai onko tekemisessä sinulle tärkeämpää henkinen tai fyysinen hyvinvointi?

Laura Tolosen (2016) kirjoittama *Miksi käsitöistä tulee hyvä mieli?* –artikkeli avaa hyvin tämän tutkimuksen tarvetta. Tolosen artikkelista tulee ilmi, että käsitöiden ja henkisen hyvinvoinnin yhteyttä on tutkittu, mutta sitä on tutkittu kuitenkin liian vähän. Muutamista tutkimuksista, joissa on haastateltu käsityön harrastajia, on saatu viitteitä siitä, että käsityöt lisäävät henkistä hyvinvointia. (Tolonen, 2016.) Henkisen hyvinvoinnin lisäksi haluamme selvittää fyysistä hyvinvointia, sosiaalisuutta ja tunteita, jotka myös vaikuttavat käsitöiden tekemiseen.

Handmade Wellbeing -hankkeen, joka toteutettiin yhteistyönä Suomen, Viron, Itävallan ja Englannin kesken, tavoitteena oli laajentaa taidekäsityöntekijöiden ammattitaitoa vanhainhoidon alalla. Sen tavoitteena oli myös tukea ikäihmisten hyvinvointia luovien toimintojen avulla. Jokainen maa tarjosi työpajoja ikäihmisten hoitopaikoissa. Handmade Wellbeing -hankkeen avulla kehitettiin malli ja käsikirja, siitä kuinka käsillä ja taiteella pystytään edistämään ikäihmisten hyvinvointia. Hankkeen tutkimus osoitti, että käsillä tekeminen vahvistaa mielialaa, antaa kyvykkyyden tunteen ja tarjoaa mahdollisuuksia sosiaaliseen kanssakäymiseen. (Draxl ym., 2017.)

Tutkimuksessamme tarkastelemme käsitöiden tekemisen, hyvinvoinnin ja tunteiden välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten välillä. Tavoitteenamme on selvittää, miten edellä mainitut asiat tulevat ilmenemään otannan vastauksissa, minkälaisia eroja ja yhtäläisyyksiä käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten välillä tulee olemaan sekä kuinka paljon näitä eroja ja yhtäläisyyksiä tulee olemaan. Ovatko käsityöt hyvinvoinnin edistäjä vai johdattelevatko tunteet niiden tekemistä?

Oletamme, että tutkimuksemme otannasta nousee ilmi, että käsitöiden tekeminen tukee niin eläkeläisten kuin käsityön aineenopettajaopiskelijoiden hyvinvointia ja varsinkin henkistä hyvinvointia. Uskomme, että eroja heidän väliltänsä löytyy, jos tunteet johdattelevat käsitöiden tekemistä. Oletamme myös, että käsityön aineenopettajaopiskelijat tekevät

enemmän tarpeeseen, varsinkin itselleen ja ystäville lahjoiksi, kun taas eläkeläiset tekevät enemmän ajankuluksi, hyväntekeväisyyteen ja perheenjäsenille. Eläkeläisillä voisi myös olla halua tienata ylimääräistä eläkkeen lisäksi myymällä käsitöitä. Yhteistä käsitöiden tekemisessä käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten välillä voisi olla se, että he sosiaalistuvat mielellään käsitöiden merkeissä, joko ystävien kanssa tai kansalaisopiston käsityökurseilla.

2 Käsiyö

2.1 Käsitöiden tekeminen

Käsiyön voi määritellä monin eri tavoin. Esimerkiksi Heikkisen (2004) mukaan “kädentaidot” on metaforinen ilmaisu. Arkipuheessa käytettynä “käsiyö”, jolla tarkoitetaan sekä käsillä tekemistä, että tekemiseen vaadittua taitoa, kun taas Kojonkoski-Rännäli (1998) määrittelee käsiyön konkreettiseksi tuottamiseksi, jossa tarvitaan materiaalia. Materiaali tulee luonnosta ja tekijänä on ihminen. Käsiyö on yksinkertaisimmillaan määriteltynä käsin tai käsiyökaluin suoritettavaa työtä (Kielitoimiston sanakirja).

Käsiyö voidaan määritellä kokonaiseksi ja ositetuksi käsiyöksi. Kun puhutaan kokonaisesta käsiyöstä, tulee sen sisältää käsiyöprosessin kaikki vaiheet: tuotteen ideointi, visuaalisten ja teknisten ominaisuuksien suunnittelu, itse valmistaminen ja arviointi saman henkilön toimesta. Ositetussa käsiyössä suunnittelija tekee tuotteen visuaalisia ominaisuuksia koskevan suunnitelman, jonka käsiyön tekijä sitten toteuttaa. Usein harrastustoiminnassa ositettu käsiyö on merkityksellistä. (Rönkkö, 2011, 16–17.)

Suomessa käsiyö on peruskoulun oppiaineena, yliopistollisena oppiaineena sekä vapaa-ajan harrastustoimintana. Käsiyökasvatuksella pyritään kokonaisuuksien ja elämän hallinnan opettamiseen: se kehittää oppilasta kokonaisvaltaisesti sekä kehittää yksilön ja yhteiskunnan kannalta toivottavia toimintamuotoja. Suomessa käsiyö on harvinaisessa ja ainutlaatuisessa asemassa yliopistollisena oppiaineena. Vastaavanlaista ei muualta maailmasta löydy. Myös käsiyönopeuttajankoulutus on lisätty osaksi yliopistojen tehtävää. (Rönkkö, 2011, 31–32.) Tässä tutkimuksessa käsittelemme käsitöitä vapaa-ajan toimintana.

Miksi ihmiset sitten tekevät käsitöitä, vaikka se ei ole enää teollisuusyhteiskunnassa tarpeen. Yhä useampi tuntuu nykyään ajattelevan, että käsin tekemisellä itsessään on arvoa. (Heikkinen, 2004, 75–76.) Välttämättömyyden ja käytännöllisyyden sijaan, se on yhä enemmän itse valittu, nautintoa ja hyvää mieltä tuova harrastus (Myllys, 2021, 25).

Monissa 2000-luvun käsitöitä käsittelevissä lehtijutuissa käsitöitä pidetään suoranaisena hyvinvointitekona (Myllys, 2021, 18). Useat pitävät käsitöitä harrastuksena, jotta saisi pidettyä yllä erilaisia taitoja kuten esimerkiksi käden ja silmän koordinaatiokykyä, sormien näppäryyttä, tarkkuutta ja nopeutta (fyysinen hyvinvointi) (Rönkkö, 2011, 24). Tyytyväisyys

vapaa-aikaan on aina yhteydessä elämäntyytyväisyyteen ja onnellisuuteen (Ojanen, 2009, 168). Siksi myös käsitöiden tekeminen muun muassa rentouttaa ja virkistää, kasvattaa optimismia sekä tarjoaa mahdollisuuden palautumiseen ja voimaantumiseen (henkinen hyvinvointi) (Myllys, 2021, 18).

Tapa kerääntyä yhteen tekemään käsitöitä, juontaa pitkälle historiaan. Vanhan ajan ompeluseuraperinne jatkaa olemassaoloaan mutta hieman uudistuneemmassa muodossa. Ompeluseurat ovat siirtyneet erilaisten sosiaalisen median alustoille, kuten esimerkiksi Facebookiin ja Instagramiin. (Myllys, 2021, 20.) Kuitenkin perinteiset kansalaisopistot ja niiden kurssit vetävät vielä puoleensa ihmisiä. Kurseilla yhtä aikaa opitaan ja viihdytään yhdessä. Sitä kautta on mahdollista solmia uusia, elinikäisiä ystävyys-suhteita. (Heikkinen, 2004, 80.)

Työuran aikana hankittujen harrastusten merkitys kasvaa eläkeiässä, koska silloin ei aina ole helppoa aloittaa uutta harrastusta. Myös silloin on enemmän aikaa jatkaa jo opittuja asioita, joten harrastuksesta tulee usein entistä intensiivisempi. (Ojanen, 2009, 168.)

2.2 Tunteet käsitöissä

Sana tunne tai emotio viittaa sekä käyttäytymisen ilmentymiin, että koettuihin tunnetiloihin (Hari ym., 2015, 86). Arkinen tunnekokemus eli omakohtainen, mielensisäinen kokemus on se, josta selvyuden vuoksi yleensä puhumme tunteena (Kokkonen, 2017, 11).

Yksilö pystyy säätelemään jossain määrin tietoisesti omaa mielialaansa. Se onkin taito, jonka voi opetella erilaisia tilanteita varten. Alakuloisena yksilöllä on taipumusta ajatella kyseistä tunnetilaa negatiivisuuden ja itsensä vähättelyn kautta. Hyvä keino muuttaa negatiivista mielialaa on ryhtyä tekemään jotain asiaa, joka vaatii keskittymistä. Tämän kaltainen toiminta estää tunnetilaa mukailevien ajatusten syntymistä. Alakuloisena kannattaisi tehdä jotain, josta on todella kiinnostunut ja, joka vaatii keskittymistä, mikäli haluaa kohentaa omaa mielialaansa. (Peltomaa, 2015, 114.)

Myös muiden ihmisten seura on mielialaa kohentava tekijä. Vetäytymällä seurasta ja jäämällä pois sosiaalisista tilanteista vain vahvistetaan omaa alakuloisuutta. Sosiaalisissa tilanteissa muiden tunteet ja eleet tarttuvat helposti, jolloin on mahdollista kohentaa omaa mielen tilaa iloa säteilevien ihmisten keskellä. Tämän takia kannattaakin hakeutua positiivisten ja iloisten

ihmisten seuraan, jos haluaa kohentaa omaa mielialaansa. Mielialan on havaittu kohenevan myös silloin, kun ihminen muistelee esimerkiksi itselle mukavaksi koettuja asioita. (Peltomaa, 2015, 114.)

Käsityö vahvistaa omanarvon ja itsehallinnan tunnetta (Myllys, 2021, 20). Se auttaa käsittelemään erilaisia tunnetiloja ja sitä kautta auttaa maadoittumaan ja selviytymään jokapäiväisestä elämästä (Pöllänen, 2017, 5). Lajikehityksellisesti tunteiden vanhin ja tärkein tehtävä on laittaa arkiset asiat tärkeysjärjestykseen. Tällöin hakeudumme yleensä hyvinvointimme kannalta tärkeiden asioiden äärelle (Kokkonen, 2017, 11). Touhuamme mieluiten myönteisiä tunteita herättävien tehtävien parissa, kun taas yleensä välttelemme tehtäviä, jotka ovat epämiellyttävien tunteiden sävyttämiä (Saarinen & Kokkonen, 2003, 14).

Epämiellyttäviä tunteita kohdatessamme saatamme kaivata pakokeinoa niistä. Käsityöt ovatkin monelle pakopaikka näiltä tunteilta. (Pöllänen, 2006, 72.) Käsitöitä tehdessä mieleemme siirtyy epämiellyttävistä tunteista inspiroituneeseen ja intohimoiseen tunnetilaan, jossa asiat näyttävät paljon mahdollisimmilta (Saarinen & Kokkonen, 2003, 15). Onnistuessamme käsityössä, se palkitsee niin syvällisesti, että jää halu aina vain tehdä lisää. Ilon tunnetta lisää myös, kun näkee ympärillään omia käsitöitä. (Pöllänen, 2006, 68.)

Tunteet ovat useiden luovuustutkimusten mukaan merkittävässä asemassa ja niiden osuus luovassa prosessissa on kiistaton. Tunteet vaikuttavat siihen, miten yksilö toimii ja tuottaa luovia prosesseja, mutta niiden vaikutusta prosessin eri vaiheissa edistävänä tai estävänä voimana on tutkittu vähän. (Vähälä, 2003, 64, 184.)

3 Hyvinvointi

3.1 Kokonaisvaltainen hyvinvointi

Maailman terveysjärjestö WHO (Halonen ym., 2021, 13) määrittelee hyvinvoinnin fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ulottuvuuden kautta. Kyseistä määritelmää on täydennetty viime vuosien aikana henkisyydellä ja terveyden muovautuvuudella (Halonen ym., 2021, 13). Lisäksi hyvinvoinnin käsite sisältää tyytyväisyyden ja onnellisuuden kokemisen (Peltomaa, 2015, 103). Hyvinvointi ei säily sellaisenaan läpi elämän, vaan se muuttuu koko ajan elämäntilanteiden sekä sosiaalisen ja fyysisen ympäristön mukana. Tärkeintä on kuitenkin se, millainen yksilön oma kokemus hyvinvoinnistaan on. (Halonen ym., 2021, 13.)

Terveys on WHO:n (Halonen ym., 2021, 14) määritelmän mukaan täydellisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin luoma tila. Tätä määritelmää on kuitenkin kritisoitu sen mahdottomuudesta, jolloin määritelmä on muokattu seuraavanlaiseksi: ”terveys on päivittäisen elämän voimavara, ei elämän päämäärä”. On hyvä muistaa terveyden ja hyvinvoinnin kokemisen kannalta, että on tärkeää huomioida elämän kokonaiskuormitus. Sillä varmasti harva meistä ajattelee, kuinka paljon psyykkinen hyvinvointi vaikuttaa fyysiseen hyvinvointiin. Tai kuinka tärkeää mielen hyvinvoinnille ovat sosiaaliset vuorovaikutustilanteet. Yksilön voidessa henkisesti hyvin, ihmissuhteetkin voivat hyvin. Terveyden ja hyvinvoinnin eri osa-alueita on mahdoton erottaa toisistaan kokonaan, sillä ne kuuluvat todella tiiviisti yhteen ja vaikuttavat aina toisiinsa. (Halonen ym., 2021, 14.)

Hyvinvoinnin lähteitä on monia, kuten ihmissuhteet, kulttuuri, yksilön omat ajattelumallit, meditaatio, liikunta ja elämän merkityksellisyys. Merkittäväksi hyvinvoinnin osatekijäksi on havaittu onnellisuus. (Peltomaa, 2015, 103.) Myös yksilön terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttaa hänen lisäksi myös hänen elinympäristönsä. Tämän vuoksi yksilön terveys on suuri ja monimuotoinen kokonaisuus, emme koskaan ole täysin suojassa tai ympäristöstämme erillisiä olentoja. (Halonen ym., 2021, 14–15.)

Hyvinvoinnin kokonaisvaltainen huomioiminen on sen perusta. Usein kiinnitämme huomiota vain tiettyihin hyvinvoinnin ulottuvuuksiin ja muut ulottuvuudet jäävät huomioimatta.

Haasteellisissa ja kuormittavissa elämäntilanteissa hyvinvoinnin ylläpitäminen on haastavaa

ja se vaatii kykyä sopeutua sekä hyväksyä elämäntilan muutokset. (Leskinen & Hult, 2010, 29–30.)

3.2 Hyvinvoinnin ulottuvuudet

Fyysisellä hyvinvoinnilla tarkoitamme yksilön omaa kokemusta omasta fyysisestä terveydestään, pystyvyydestään ja arjessa jaksamisestaan. On hyvä huomioida, että yksilön oma kokemus terveydestään voi erota huomattavasti objektiivisesta eli puolueettomasta arviosta. Tällä tarkoitetaan sitä, että yksilö voi kokea olevansa täysin terve, vaikka lääketieteellisesti hän ei ole. Kuitenkin yksilö voi kokea olevansa sairaampi kuin lääketieteellisesti on. Liikunnalla, ruokavaliolla ja levolla on fyysistä hyvinvointia edistäviä vaikutuksia. (Halonen ym., 2021, 13.) Tärkeintä on siis pitää näistä asioista huolta, jos haluaa ylläpitää omaa fyysistä hyvinvointiaan. Tässä tutkimuksessa tarkoitamme fyysisellä hyvinvoinnilla liikunnallista puolta käsitöissä, esimerkiksi käsien motoriikkaa ja sen ylläpitämistä käsitöiden tekemisellä.

Henkinen eli psyykinen hyvinvointi on vahvasti yhteydessä yksilön mielenterveyteen. WHO tarkoittaa mielenterveydellä hyvinvoinnin tilaa, jossa yksilö tunnistaa omat vahvuutensa ja kykynsä sekä pystyy selviytymään elämän haasteista, kuten menetyksistä ja stressaavista tilanteista sekä kykenee tekemään töitä ja ottamaan osaa ympäristönsä toimintaan. (Halonen ym., 2021, 13.) Käsitys mielenterveydestä on terveyslähtöinen nykyään. Ennen mielenterveys nähtiin mielen sairauksien puuttumisena. Mielen sairaus vähensi mielenterveyttä, kun taas mielenterveyden lisääntyminen vähensi mielen sairautta. Niin kutsutussa kaksinapaisessa mallissa mielenterveys ja mielen sairaus nähdään erillisinä käsitteinä eri janoilla. (Peltomaa, 2015, 113.)

Yksilö voi pitää huolta mielenterveydestään ja edistää mielen hyvinvointia omilla valinnoillaan ja mielenterveystaidoillaan. Mielen hyvinvointia voidaan edistää suoristusten ja levon tasapainolla. (Peltomaa, 2015, 113.) Yksilö pystyy myös tukemaan mielenterveyttään suojaavilla tekijöillä. Mielenterveyttä suojaavia tekijöitä ovat muun muassa hyvä fyysinen terveys, positiiviset sosiaaliset suhteet, hyvät vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisutaidot, eheä elinympäristö sekä itsensä toteuttamisen mahdollisuus. (Halonen ym., 2021, 13.)

Ystävyys-suhteet, parisuhde, perhe ja työyhteisö, vain muutamia mainitaksemme, luovat hyvän perustan sosiaaliselle hyvinvoinnille. Sosiaalisesti hyvinvointiin katsotaan kuuluvaksi myös esimerkiksi omaan elämään liittyvä tyytyväisyys, uraan ja koulutukseen liittyvät odotukset sekä mahdollisuus toteuttaa itseään. (Halonen ym., 2021, 14.)

On hyvä muistaa, kun puhutaan sosiaalisuudesta ja sosiaalisista taidoista, että ne ovat kaksi täysin eri asiaa. Sosiaalisuus on synnynnäinen piirre ihmisessä ja sosiaaliset taidot opetellaan eivätkä ne ole synnynnäisiä. Sosiaalisuus tarkoittaa sitä, miten kiinnostunut ihminen on toisten ihmisten seurasta ja miten ihminen asettaa toisten ihmisten seuran yksinolon edelle. Kun ihminen on sosiaalinen, hän haluaa olla muiden ihmisten kanssa. (Keltikangas-Järvinen, 2010, 17.)

Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan taitoa, jolla selvittää sosiaalisista tilanteista. Kun ihminen omistaa sosiaaliset taidot, hänellä on kyky olla muiden kanssa ja tulla heidän kanssaan toimeen riippumatta siitä, onko hän kuinka seurallinen. Ihminen oppii sosiaaliset taidot kokemusten ja kasvatuksen avulla. (Keltikangas-Järvinen, 2010, 17–18.)

Sosiaalisella taitavuudella katsotaankin olevan hyvinvointia ja terveyttä edistäviä piirteitä sosiaalisissa tilanteissa. Ihmiselle on tärkeää kuulua sosiaalisiin ryhmiin ja yhteisöihin sekä olla jollain tavalla sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muiden kanssa. (Saaranen-Kauppinen, 2014, 65.)

3.3 Hyvinvointi käsitöissä ja aikaisempia tutkimuksia

Käsityö on yksi hyvä esimerkki siitä, miten tekeminen ja toiminta lisäävät yksilön hyvinvointia. Se voi antaa virkistystä sekä tunnetta tasapainosta ja elämän tarkoituksellisuudesta. Se voi liittyä myös elämäntapavalintoihin. Käsitöiden tekeminen vahvistaa aivoja sekä auttaa keskittymään ja rentouttaa. (Pöllänen, 2014.)

Terveyteen ja mielenterveyteen liitetään myös myönteiset tunnetilat ja elämän tyytyväisyys, joka näkyy mielenterveyden ylläpitona ja tyytyväisyyttä lisäävänä merkityksenä käsitöissä. Tämän kaltaista mielenrauhaa lisäävät käsitöiden tekeminen, käsityömateriaalit sekä valmiit ja keskeneräiset käsityöprojektit. (Pöllänen, 2006, 71.)

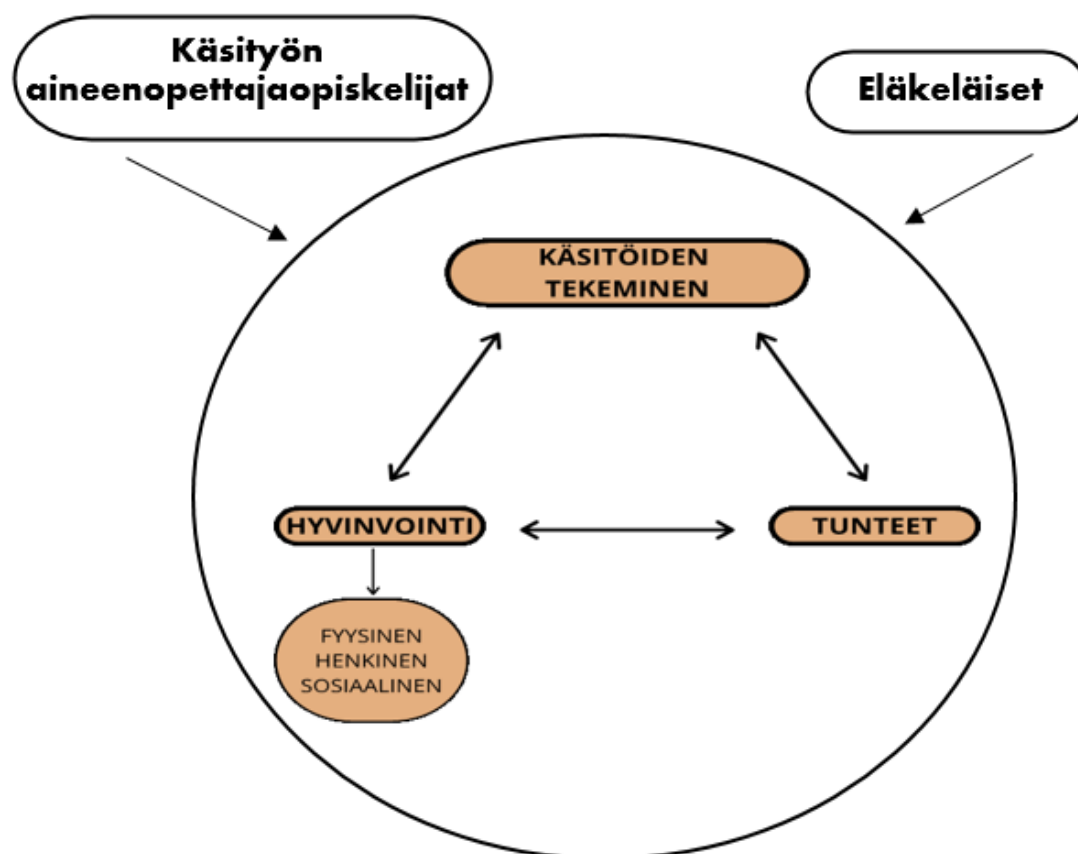
Käsityö voi olla toiselle terapiaa, kun taas toiselle enemmän ajanvietettä (Pöllänen, 2014). Käsityö terapiana voi merkitä hallinnantunnetta, jolla tarkoitetaan sitä, kun materiaali, välineet tai valittu tekniikka ja tekijän omat kädet tottelevat tekemistä (Pöllänen, 2006, 73). Joillekin käsitöiden tekeminen voi taas olla keino ylläpitää sosiaalisia suhteita tai keino ansaita pientä lisätienestiä. Käsitöillä haetaan mielenrauhaa ja sen lisäksi myös hyödyllisyyden ja tyytyväisyyden tunnetta. (Pöllänen, 2014.) Sosiaalisuuden näkökulmasta mielenkiintoista on kuitenkin se, että käsitöiden tekijöillä on yksin olemisen ja tekemisen tarve (Pöllänen, 2006, 72) sosiaalisten suhteiden ylläpitämisen lisäksi.

Käsitöillä on merkitystä yksilön omakuvan muodostumisessa, itsetunnon kehittymisessä ja sen ylläpitämisessä. Kun käsitöiden tekeminen koetaan merkitykselliseksi, lisää kyseinen toiminta hyvinvointia edistämällä toiveikkuutta ja iloista mielialaa. Käsitöiden tekeminen voi antaa tilaa ja aikaa erilaisten asioiden käsittelyyn. (Pöllänen, 2014.) Pöllänen (2014) mukaan voidaan todeta, että käsitöiden tekeminen hyvinvoinnin tuottajana liittyy käsityötuotteeseen, että tekemiseen, koko prosessiin ja sen aikana läpi käytyihin asioihin tuotetta valmistettaessa.

Yksi käsityötieteen tutkimusteemoista on käsityö ja hyvinvointi. Niihin liittyvät tutkimuskohteet sijoittuvat yleensä yhteiskunnallisen orientaation ja psykologissosiaalisen orientaation väliin. Kyseistä aihetta voidaan tutkia myös muiden orientaatioiden kautta. Tutkimuksien kohteena käsityö ja hyvinvointi nähdäänkin sosiaalisena, psyykkisenä, fyysisenä ja aineellisenä hyvinvointina. (Pöllänen, 2012.) Pöllänen (2012) mukaan suomalaiset käsityön tutkimukset ovat sivunneet käsityön merkitykseen liittyviä näkökulmia. Itsetehdyt käsityötuotteet ovat olleet merkityksellisiä tekijän ja saajan näkökulmista (Pöllänen, 2012).

Anna Kouhia (2016) on tutkinut väitöskirjassaan käsityöharrastuksen merkityksiä vapaa-ajalla. Kyseinen väitöskirja koostuu kolmesta osajulkaisusta, joissa tarkasteltiin eri kulttuurien käsityöharrastajien käsityökokemuksia, yhteisöllisyyden kokemusten muovautumista monikulttuurisessa käsityöryhmässä ja nuoren käsityöharrastajan kokemuksia sekä merkityksiä käsitöistä. Tutkimuksen keskeisin tutkimustulos oli, että käsityön merkitykset ovat monitahoisia, muuttuvia ja ristiriitaisia. Lisäksi käsityön merkitys oli yksilöllistä ja muuttuvaa. (Kouhia, 2016.)

Eija Vähälä (2003) on tutkinut luovan käsityöprosessin yhteyttä psyykkiseen hyvinvointiin. Lisensiaattityössään hän on tutkinut käsitöiden tekemisen aikana koettujen, itse raportoitujen emootiokokemusten ja fysiologisten vasteiden välisiä yhteyksiä. Käsityöprosessia kyseisessä työssä tarkastellaan luovana prosessina taidon, motivaation ja emootioiden kautta. Luovan käsityön tekeminen voi olla tekijälle väline, jossa omat kyvyt pääsevät esille ja sen kautta hänellä on mahdollisuus tulla itsekseen, hyväksyä itsensä, kokea tervettä itsetuntoa ja saada aikaan tuotteen, josta saa samalla nautintoa. (Vähälä, 2003, 187.)

Kuvio 1. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys kiteyttää yhteen tutkimuksen teoreettisen osuuden ja siihen liittyvät tutkimuksen tärkeimmät elementit eli käsityön aineenopettajaopiskelijat ja eläkeläiset. Viitekehys avaa keskeisten käsitteiden välisiä yhteyksiä sekä auttaa lukijaa hahmottamaan käsitteiden suhteet toisiinsa sekä kohdejoukkoihin. Tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys koostuu *käsitöiden tekeminen*, *hyvinvointi* ja *tunteet* käsitteistä, jotka

ovat itsenäisiä kokonaisuuksia. *Hyvinvointi* käsitteen alta löytyy tutkimuksen kannalta tärkeät alakäsitteet *fyysinen, henkinen ja sosiaalinen*.

4 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksemme tarkoituksena on löytää pääasiassa eroja ja sen lisäksi yhtäläisyyksiä käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten käsitöiden tekemisestä vapaa-ajalla. Haluamme selvittää miksi käsitöitä tehdään ja mikä merkitys niiden tekemisellä on. Haluamme myös selvittää vaikuttaako hyvinvoinnin tärkeys tekemiseen, johdattelevatko tunteet tekemistä ja tehdäänkö niitä mieluiten yksin vai yhdessä. Tutkimuksessamme tarkastelemme käsitöitä vapaa-ajan toimintana, tunteiden yhteyttä käsitöiden tekemiseen ja käsitöiden merkitystä yksilön hyvinvointiin.

Tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Millaisia eroja tai yhtäläisyyksiä käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten välillä on käsitöiden tekemisessä?
2. Millä tavoin käsitöiden tekeminen tukee hyvinvointia?
3. Millä tavoin tunteet johdattelevat käsitöiden tekemistä?

5 Tutkimuksen toteutus

5.1 Tutkimusmetodi

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa tulkinnalla ja asioiden merkityksen ymmärtämisellä on keskeinen sija. Sen päämääränä on ymmärtää yksilön käyttäytymistä ja kokemuksia, jonka avulla saadaan lisättyä tietoa tutkittavasta asiasta. (Soininen & Merisuo-Storm, 2009, 37–38.)

Laadullisen tutkimuksen menetelmät ovat lisääntyneet kasvatustieteellisessä tutkimuksessa ja niiden käyttäminen omaan tutkimukseen soveltavasti on hyväksyttävää. Yksi laadullisen tutkimuksen suuntauksista on fenomenografia. Sen tutkimuksen kohteena ovat erilaisia arkielämän asioihin liittyvät käsitykset ja niiden ymmärtäminen eritavoin. (Huusko & Paloniemi, 2006, 162.) Tässä tutkimuksessa kohteenamme on käsitöiden tekeminen vapaa-ajalla ja siihen liittyvien asioiden erilainen ymmärtäminen.

Fenomenografisessa tutkimuksessa tärkeässä roolissa ovat aineistot. Aineistot voidaan kerätä muun muassa käyttämällä avoimia tai teemoitettuja haastatteluja, kirjoitelmia, dokumentteja ja kyselyitä. Aineistonkeruussa on hyvä huomioida kysymyksenasettelun avoimuus, jolloin mahdollisimman monta erilaista käsitystä ja ymmärrystä asiasta voi tulla aineistosta ilmi. (Huusko & Paloniemi, 2006, 164.)

Fenomenografisen tutkimuksen tavoitteena on saada selville yksilön käsitys ja ymmärrys tietystä asiasta. Sen tarkoituksena on myös löytää ja systematisoida ajattelun erilaisia tapoja, jotka ovat yksilöiden kesken jaettuja ja sosiaalisesti merkityksellisiä. Kuitenkin fenomenografisen tutkimuksen lähtökohta on päästä systemaattiseen kuvaukseen yksilöiden käsitysten yli. Tämä tarkoittaa siis sitä, että käsityksistä ei ole tarkoitus tuottaa yksilön kuvausta, vaan sen tarkoituksena on selvittää käsitysten eroja ryhmässä. (Huusko & Paloniemi, 2006, 164–165.)

5.2 Tutkimuksen toteutus ja aineiston keruu

Tutkimuksemme tavoitteena on selvittää eroja käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten käsitöiden tekemisessä vapaa-ajalla ja mikä vaikuttaa heidän käsitöiden tekemiseen. Tutkimuksen kohdejoukoiksi valikoitui Turun yliopiston, Rauman kampuksen

1.–5. vuosikurssin käsityön aineenopettajaopiskelijat ja eläkeläiset. Eläkeläisten kohdejoukkoa emme halunneet rajata, sillä halusimme tavoittaa mahdollisimman monta eläkeläistä.

Yksi suosituista ja tehokkaista tiedonhankintamuodoista ovat kyselyt, joissa aineisto kerätään kyselylomakkeiden avulla. Kyselyillä voidaan kerätä tietoa esimerkiksi arvoista, asenteista ja harrastuksista. Kyselyt voivat olla muodoiltaan avoimia tai suljettuja kyselyitä. Avoimien ja suljettujen kyselyiden lisäksi voidaan käyttää myös niin sanottua sekamuotoa, jossa yhdistyy molemmat edellä mainitut kyselyt. (Soininen & Merisuo-Storm, 2009, 130.)

Tutkimus toteutettiin Webropol-kyselynä, jossa oli avoimia ja suljettuja kysymyksiä. Kaikki kysymykset olivat tähdellisiä eli pakollisia. Kyseinen tiedonkeruumenetelmä valittiin siksi, että tutkimusta voidaan jakaa helposti valituille kohdejoukoille ja siihen vastaaminen on helppoa ja nopeaa. Lähetimme Webropol-kyselyn Turun yliopiston, Rauman kampuksen 1.–5. vuosikurssin käsityön aineenopettajaopiskelijoille sähköpostilla. Eläkeläisten tavoittamiseksi lähetimme kyselomakkeen sähköpostitse Otsolan kansalaisopistolle, Porin kansalaisopistolle, Eurajoen kristillisen opiston venerakennus-linjan opettajalle, Kuopion kansalaisopiston käsityön opettajille ja Rauman kansalaisopiston käsityön opettajalle. Tämän lisäksi teimme Facebook-julkaisun, jonka jaoimme Facebookissa Voihan villasukka! -ryhmään ja, jonka Otsolan kansalaisopisto jakoi omilla sivuillaan. Kyselyä jaettiin enemmänkin eteenpäin muiden toimesta, joten emme osaa sanoa kuinka laajasti tavoitimme eläkeläiset vastaajamme.

Webropol-kyselyn lisäksi liitimme sähköpostiin ja Facebook-julkaisuun saatekirjeen ja tietosuojailmoituksen. Saatekirjeessä kerroimme vastaajille tutkimuksesta, sen tavoitteista ja siitä, että kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja sen voi halutessaan keskeyttää milloin tahansa. Kerroimme kyselyyn vastaamisen olevan myös nimetöntä. Kyselylomake oli auki vastaajille kolme viikkoa.

Kyselyn avulla tavoitimme 175 vastaajaa, joista 21 oli käsityön aineenopettajaopiskelijoita ja 154 eläkeläistä. Jouduimme karsimaan vastaajista 3 eläkeläistä, sillä he olivat kertoneet, etteivät he tee käsitöitä vapaa-ajallaan, jolloin jäljelle jäi 151 eläkeläistä. Suuren aineiston vuoksi tarkempaan tarkasteluun valikoitui 21 käsityön aineenopettajaopiskelijaa ja

eläkeläisistä otimme satunnaisella otannalla 30. Suurin osa (94,12 %) tutkimukseen valikoituneista vastaajista oli naisia.

5.3 Aineiston käsittely ja analysointi

Käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten käsitöiden tekemistä ja sen tukemista hyvinvointiin, tunteiden johdattelevuutta käsitöissä ja sosiaalisuutta tarkasteltiin yhteensä kahdeksan avoimen kysymyksen avulla. Analysoimme avoimia kysymyksiä laadullisella lähestymistavalla. Päätimme jättää suljetut kysymykset pois analysoinnista, sillä koemme, että saamme avoimilla kysymyksillä kattavamman tutkimuksen eikä suljettujen kysymysten vastaukset olisivat muuttaneet tutkimustuloksia.

Fenomenografisessa tutkimuksessa lähestymistapa on aineistolähtöinen ja aineisto toimii pohjana vastausten kategorisoinnille. Aineiston analyysi etenee vaiheittain ja jokaisella vaiheella on vaikutusta ja merkitystä seuraaviin vaiheisiin. Fenomenografisen analyysin tarkoituksena on löytää aineistosta eroja, jotka auttavat ymmärtämään käsitysten suhdetta tutkittavaa ilmiötä kohtaan. Löydettyjen erojen avulla muodostetaan erilaisia kategorioita, jotka kuvaavat erilaisia tapoja käsittää tutkittava ilmiö. (Huusko & Paloniemi, 2006, 166.)

Ensimmäinen vaihe fenomenografisessa analyysissä on merkitysyksiköiden etsiminen, jolloin tulkinta kohdistetaan kokonaisuuteen eikä yksittäiseen sanaan. Toisessa vaiheessa etsitään, lajitellaan ja ryhmitellään merkitysyksiköitä kategorioiksi. Tässä vaiheessa on tärkeää keskittyä kategorioiden rajojen määrittelyyn ja ilmaisujen tunnistamiseen. (Huusko & Paloniemi, 2006, 167–168.)

Analyysin kolmannessa vaiheessa oleellista fenomenografisessa analyysissä on kriteerien löytäminen jokaiselle kategorialle ja selkeiden erojen luominen niiden välille. Kategorioiden välisten suhteiden auki kirjoittaminen toimii hyvänä apuna kategorioiden kuvaamisessa. Näin se toimii samalla kategoriajärjestelmän ja tulosten luomisen pohjana. Kategorioiden erojen tulee olla niin selkeitä, etteivät ne sekoitus keskenään. Tämä tarkoituksena on siis luoda viitekehys, joka on rakenteellinen ja, johon muodostetut kategoriat voidaan liittää. (Huusko & Paloniemi, 2006, 168.)

Fenomenografinen aineisto tutkimuksessamme koostui avointen kysymysten vastauksista. Käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten vastauksista tehtiin Webropolin avulla

erilliset raportit, jotka tulostimme tarkempaa käsittelyä varten. Näin kaikki vastaukset kohdejoukoittain oli nähtävillä ja pystyimme vertailemaan niitä keskenään. Aloitimme vastausten analysoinnin analysoimalla vastaukset ensin kohdejoukoittain ja vasta sitten vertailimme niitä keskenään, joilla erot ja samankaltaisuudet oli helpommin havaittavissa.

Aloitimme analysoinnin värikoodaamalla vastauksia omiin kategorioihinsa kohdejoukoittain. Sen jälkeen kävimme värikoodaukset uudelleen läpi ja muutimme niitä tarvittaessa, jonka jälkeen pääsimme vertailemaan kohdejoukkojen vastauksia keskenään. Huomioimme analysoinnissamme kaikki vastaukset, jotka vastasivat esitettyyn kysymykseen. Kiinnitimme huomiota analysoinnissa myös siihen, että pidimme kiinni kategorioista ja asiayhteyksistä. Vastauksien kategorioimisen lisäksi käsitelimme vastauksia numeroinnilla (eläkeläinen 1, eläkeläinen 2, jne.). (Taulukko 1.)

Vastauksien kategorioiminen riippui kysyttävästä aiheesta. Tehtävien käsitöiden kysymyksessä teimme kategoriat sen mukaan, mistä käsityötekniikasta oli kyse. Kysymyksessä, jossa kysyimme, kuinka kauan vastaaja on harrastanut käsitöiden tekoa, teimme kategorioinnin riippuen siitä, onko hän harrastanut aina, tietystä määreestä saakka vai tiettyjen vuosien ajan. Mitä varten vastaajat tekevät käsitöitä kategorisoimme seuraavanlaisesti: *positiivisuus, henkinen hyvinvointi, ajankulu, antaminen, tarve, oppiminen, itsensä toteuttaminen ja säästäminen/lisäänsio*. Käsitöiden merkityksen vastaukset kategorisoimme *tekemisen, tärkeyden, ajanvieton, hyvinvoinnin, oppimisen, itseilmaisun, antamisen ilon ja sosiaalisuuden* mukaan.

Selvittäessämme vastaajien ajatuksia siitä, tukeeko käsitöiden tekeminen henkistä tai fyysistä hyvinvointia, kategorioimme vastaukset *kyllä, ei* ja *en osaa sanoa/ehkä* mukaan. Myös tunnetilojen johdattelevuudesta saatuja vastauksia laitoimme samoihin kategorioihin. Tarvittaessa teimme edeltä mainittuihin myös vielä *muut* kategorian. Sosiaalisuutta tarkastelimme tekemistä *yksin, yhdessä* ja *molemmat* kategorioiden kautta.

Taulukko 1. Fenomenografisen analyysin luokittelutaulukko

Aineisto	Merkitysyksiköt	Kategoria
”Nautin käsillä tekemisestä, se rentouttaa ja	Nautinto Rentoutuminen	Positiivisuus Henkinen hyvinvointi

on meditatiivista.” (Eläkeläinen 5)	Henkinen hyvinvointi	
”Omaksi iloksi ja lahjoiksi läheisille.” (Eläkeläinen 16)	Oma ilo Lahjat	Positiivisuus Antaminen
”Teen joko tarpeeseen tai haluan opetella esimerkiksi uuden tekniikan.” (Opiskelija 4)	Tarpeeseen tekeminen Uuden oppiminen	Tarve Uuden oppiminen

6 Tulokset

6.1 Käsityöopiskelijoiden ja eläkeläisten käsitöiden tekeminen

Tässä alaluvussa tarkastelemme millaisia käsitöitä käsityön aineenopettajaopiskelijat ja eläkeläiset tekevät, kauanko he ovat tehneet käsitöitä, miksi he tekevät käsitöitä ja mikä merkitys käsitöiden tekemisessä on heille. Näiden kysymyksen kautta selvitimme käsitöiden tekemisen eroja ja yhtäläisyyksiä käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten välillä.

Tuloksista ilmeni, että niin käsityön aineenopettajaopiskelijoiden kuin eläkeläistenkin vastauksissa korostuivat neulonta, ompelu ja virkkaus. Todella pienelle maininnalle olivat jääneet tekninen ja puutyöt. Vastauksissa oli myös mainittu askartelua, keramiikkaa ja lasitöitä, jotka kuuluvat kuvataiteen kategoriaan.

Neulon kaikenlaisia neuleita sekä askartelen kortteja. (Eläkeläinen 13)

Lankatöitä yleensä, virkkaan ja neulon satunnaisesti ja joskus ompelen. (Opiskelija 16)

Enimmäkseen neulon ja virkkaan, myös ompelen, teen koruja, askarteluja, origameja, satunnaisesti teknisiä töitä innostuessani koulutöistä. (Opiskelija 5)

Vastauksien analysoinnissa ja kategorioinnissa konkretisoitui suomen kielen murrealueet, sillä suurin osa eläkeläisistä puhui neulomisesta kudontana.

Kudon villapaitoja, sukkia ja tumppuja. (Eläkeläinen 4)

*Kudon tai neulon, kuten nykyisin sanotaan, sukkia, vanttuuta, paitoja ym. (...)
(Eläkeläinen 29)*

Molempien kohdejoukkojen vastauksista ilmeni, että käsitöiden tekemistä on harrastettu aina, lapsesta asti tai todella monia vuosia. Vain muutama kertoi harrastaneensa käsitöiden tekemistä vasta muutaman vuoden. Yksi vastaajistamme koki, ettei käsitöiden tekeminen ole harrastus vaan tarpeeseen tekemistä ja toinen vastaajista kertoi harrastuksen alkaneen päästessään opiskelemaan.

Opin neulomaan 6-vuotiaana eli siitä eteenpäin olen tehnyt käsitöitä. (Opiskelija 17)

Päästyäni Raumalle opiskelemaan eli kohta neljä vuotta. (Opiskelija 20)

69 vuotta, opin kutomaan ennen kouluun menoa. (Eläkeläinen 22)

En kutsu tätä harrastukseksi. Kyse on aina ollut tarpeeseen tekemisestä. Alkoi jo ennen kouluikää, kun ei ollut rahaa ostaa, tehtiin mitä tarvittiin. (Eläkeläinen 18)

Eläkeläisten vastauksissa nousi myös hyvin esille se, kuinka käsitöiden tekeminen harrastuksena oli alkanut nuorella iällä, mutta nyt vasta eläkkeellä käsitöiden tekeminen oli lisääntynyt.

Kouluajoista lähti, mutta viimeiset 10 vuotta eniten. (Eläkeläinen 11)

Vähän aina, eläkkeelle jäätyäni opettelin kantapään teon ja sitten sukkaa on pukannut. (Eläkeläinen 16)

Niin käsityön aineenopettajaopiskelijat kuin eläkeläiset tekevät käsitöitä siksi, että he nauttivat käsitöiden tekemisestä. Käsitöiden tekeminen tuottaa heille iloa ja se koetaan mielekkääksi. Käsitöiden tekemistä kutsuttiin myös intohimoksi ja rakkaimmaksi harrastukseksi. Eläkeläisten vastauksissa positiivisuuden lisäksi nousi esille ajankulu, henkinen hyvinvointi ja antaminen, kun taas käsityön aineenopettajaopiskelijoilla nousi esille positiivisuuden lisäksi antaminen, tarve ja henkinen hyvinvointi. Vähiten eläkeläiset mainitsivat säästämistä tai lisäansiota, mutta kuitenkin enemmän kuin käsityön aineenopettajaopiskelijat.

Rakkain harrastus. (Eläkeläinen 28)

Ajankuluksi, lahjaksi lapsille, pitää mielen virkeänä, ehkäisee dementiaa. (Eläkeläinen 24)

Se on intohimoni ja ajankuluni sekä eläkkeeseen pikkuruista lisäansiota. (Eläkeläinen 13)

Nautin käsillä tekemisestä. Se on rentouttavaa ja hyvää vastapainoa muulle arjen kiireelle. (Opiskelija 7)

Yleensä tarpeeseen tai siksi että tekee mieli tehdä jotain. (Opiskelija 16)

(...) Kyseessä pienimuotoista myyntiä opiskelujen ohessa. (...) (Opiskelija 19)

Käsitöiden tekemisen merkitys on samaan aikaan samanlainen ja erilainen kohdejoukoillamme. Molemmille hyvinvointi oli suurena merkityksenä käsitöiden tekemisessä. Käsityön aineenopettajaopiskelijat mainitsivat käsitöiden tekemisen olevan myös tärkeää ja näiden lisäksi merkitystä käsitöiden tekemiselle toi heille myös kokonaisuudessaan tekeminen ja itseilmaisuus. Hyvinvoinnin lisäksi eläkeläiset nostivat esille myös ajanvieton. Molemmista kohdejoukoista pienelle maininnalle jäi antamisen ilo, sosiaalisuus ja oppiminen.

Koen niiden tekemisen tärkeäksi osaksi elämäni. Kotona on aina kannustettu käsillä tekemiseen, mikä on mielestäni hienoa. (Opiskelija 8)

Käsitöiden tekemisellä on todella iso merkitys. Elämästä puuttuisi mausteet ilman käsityöharrastusta. (Opiskelija 6)

Suuri merkitys. Poistaa huolet ja antaa muuta ajateltavaa. Eräänlaista terapiaa (väriterapiaa). (Eläkeläinen 23)

Todella tärkeää..., ajankuluksi varsinkin nyt kun olen 6vuotta sitten jäänyt leskeksi. (Eläkeläinen 22)

6.2 Käsityöt tukemassa hyvinvointia

Tässä alaluvussa tarkastelemme kokevatko vastaajamme, että käsitöiden tekeminen tukee heidän fyysistä ja henkistä hyvinvointiaan. Selvitimme käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten kokemuksia siitä, tukeeko käsitöiden tekeminen heidän hyvinvointiaan.

Vastauksista nousi esille, että käsityön aineenopettajaopiskelijat kokivat, ettei käsitöiden tekeminen tukenut heidän fyysistä hyvinvointiaan. Eläkeläiset taas kokivat, että käsitöiden tekeminen tuki heidän fyysistä hyvinvointiaan. Opiskelijoiden vastauksissa ilmeni, että käsitöiden tekeminen ei tukenut heidän hyvinvointiaan, sillä siihen vaikuttaa passiivisuus, ergonomia, hartioiden ja niskojen jumit sekä aika, joka on pois aktiivisemmasta liikkumisesta. Eläkeläiset taas kokivat, että käsien toiminta, sormien liike ja neulomisen aiheuttamat niskat ja hartia jumpat tukevat heidän fyysistä hyvinvointiaan. Myös monet eläkeläiset vastaajat kertoivat käsitöiden tekemisen auttavan käsien toiminnan kautta muun muassa nivelrikkoihin.

Ei oikeastaan. Siinä kun tulee pääasiassa istuttua ja aikaa vierähtää usein pidempikin aika. Työskentely asennot eivät myöskään ole kovinkaan ergonomisia ja etenkin neulominen ja virkkaus ottavat niska-hartiaseutuun. (Opiskelija 1)

En ole varma. Sanoisin että ei, koska se vie minulta usein aikaa aktiivisemmasta liikkumisesta kun innostun. Eivätkä asentoni aina ole kovin ergonomisia. (Opiskelija 5)

(...) Minulla on voimakkaasti antroosin runtelemat sormet ja yritän ylläpitää niiden toimintaa kutomalla kivusta huolimatta. En uskalla lopettaa kutomista, sillä tiedän etten pysty enää koskaan aloittamaan uudelleen. (Eläkeläinen 4)

Kyllä. Neulominen vaatii säännöllistä hartia- ja niskajumppaa, jota muuten ei ehkä tulisi tehtyä. (Eläkeläinen 7)

Kyllä tukee, nivelrikon vuoksi paikallaanolo hankaloittaisi elämää vielä enemmän. (Eläkeläinen 24)

Vaikka eläkeläiset kokivat, että käsitöiden tekeminen tukee heidän fyysistä hyvinvointiaan, oli melkein puolet vastaajista toista mieltä. Eläkeläiset mainitsivat tekemisen vähentävän liikuntaa, käsien tulevan kipeiksi ja sen, että fyysinen hyvinvointi hoidetaan liikunnalla.

Ehkä päinvastoin, liika istuminen on pahasta enkä osaa tehdä samalla kävellen. (Eläkeläinen 15)

Ei välttämättä – käteni tulevat kipeiksi. (Eläkeläinen 9)

Ei, fyysinen hoidetaan jumpalla ja lenkkeilyllä. (Eläkeläinen 26)

Käsityön aineenopettajaopiskelijat ja eläkeläiset olivat todella yhtenäistä mieltä siitä, että käsitöiden tekeminen tukee heidän henkistä hyvinvointiaan. Yksikään eläkeläisistä ei maininnut mitään sen vaikuttavuudesta poikkeavaa.

Kyllä, jos ei ole vähintään kahta työtä tekeillä, toinen helppo tv:n katselutyö ja toinen vaikeampi keskittymistä vaativa kirjoneuletyö, niin olen tavattoman levoton ja turhautunut. (Eläkeläinen 13)

Sosiaalinen kanssakäynti, muuten eläkeläisenä saattaisi tulla ”mökkihöperöksi”.

(Eläkeläinen 25)

Tukee, ehdottomasti. On ollut aikoja, jolloin käsitöille ei ole tahtonut riittää aikaa ja se alkaa näkyä omassa olossa tilanteesta riippuen eri tavoin. Ärsyttää tms. (Opiskelija 11)

Kyllä, se saa ajatukset pois stressaavista ja ikävistä asioista. (Opiskelija 18)

Kuitenkin näiden vastausten lisäksi yksi käsityön aineenopettajaopiskelijoista oli sitä mieltä, että hän voi fyysisesti ja henkisesti samalla tavalla, teki hän käsitöitä tai ei.

Sosiaalistuminen oli käsityön aineenopettajaopiskelijoilla kuin eläkeläisillä samanlaista. Mieluiten molemmat kohdejoukot tekivät käsitöitä yksin kuin yhdessä. Yksin tekemiseen vaikuttaa se, että se on mieluisampaa, pystyy keskittymään ja on hiljaista, saa omaa aikaa ja tilaa sekä ettei ole neulovia kavereita, ei ole laumaeläin tai ei ole kokeillut neuloa muiden kanssa.

Yksin. Tarvitsen hiljaisuutta sekä omaa aikaa ja tilaa. (Eläkeläinen 7)

Teen yksin, minulla ei ole neulovia kavereita. (...) (Eläkeläinen 20)

Yksin. Se on ehkä mieluisampaa. Saa vain keskittyä tekemiseen eikä tarvitse seurustella kenenkään kanssa. (Opiskelija 2)

Eläkeläiset kokivat enemmän yksinäisyyttä ja heillä oli myös mainittu erilaiset Facebookin käsityöryhmät ja kansalaisopistot. Käsityön aineenopettajaopiskelijat tekivät käsitöitä taas mieluummin kavereiden kanssa kuin kansalaisopistoilla.

(...) Olen mukana monessa neulontaryhmässä facessa, sieltä saa vertaistukea ja hyviä vinkkejä. (Eläkeläinen 20)

(...) Minulla on kaveriporukka, jonka kanssa välillä kokoonnumme saman katon alle neulomaan ja virkkaamaan. (Opiskelija 8)

Molemmissa kohdejoukoissa yhdessä tekeminen koettiin ihan mieluisaksi, koska silloin pääsee sosiaalistumaan muiden kanssa. Silti mieluummin käsitöitä tehdään yksin kuin yhdessä.

6.3 Tunteet mukana käsitöiden tekemisessä

Tässä aluvuossa tarkastelemme kokevatko vastaajamme, että jotkin tunnetilat johdattelevat tekemään käsitöitä enemmän kuin toiset. Näiden vastauksien avulla selvitimme johdattelevatko tunteet käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten käsitöiden tekemistä.

Niin käsityön aineenopettajaopiskelijat kuin eläkeläiset ovat sitä mieltä, että tunnetilat johdattelevat tekemään käsitöitä. Esille nousi niin positiiviset kuin negatiiviset tunteet. Käsitöiden tekeminen auttaa muuttamaan negatiiviset tunteet positiiviseksi ja ylläpitämään positiivisia tunteita. Vastaajamme kokivat myös, että positiivisessa tunnetilassa on kivampaa tehdä ja tulee tehtyä käsitöitä, kun taas negatiivisissa tunnetiloissa tekemisen ilo katoaa tai tekemisessä tapahtuu paljon virheitä tunnetilan vuoksi.

Tottakai. Jos on hyvä fiilis, tulee ehkä tehtyä helpommin käsitöitä. Jos taas oikein vituttaa, tuskin tulee tehtyä mitään käsitöihin liittyvää. (Opiskelija 2)

Kun olen hyvällä ja iloisella mielellä, käsitöiden tekeminen on mielekästä. (Opiskelija 7)

Jos on huolia tai tärkeää ajateltavaa. Käsityöt auttavat ratkaisemaan ongelmaa. (Eläkeläinen 23)

Hyvä olo heijastuu myös valmistuvien käsitöiden määrään. Raskaat elämän vaiheet vievät keskittymiskyvyn ja tekemisen ilon. (Eläkeläinen 29)

Molemmissa kohdejoukoissa nousi myös esille, ettei tunnetilat vaikuta käsitöiden tekemiseen vaan ennemmin tarve tai tekemättömyys. Yllättävän moni vastaajista ei ollut ajatellutkaan, että tunnetilat voisivat vaikuttaa käsitöiden tekemiseen.

Vaikea sanoa. Usein käsitöiden tekemiseen ryhtyminen vaikuttaa paljon oma tarve tai jos läheisellä on tulossa merkkipäivä. (Opiskelija 8)

En osaa sano, minulla on aina joku neuletyö kesken ja neuletarvikkeet käden ulottuvilla tuolini vieressä ja lähes aina kun istahdan tuoliini otan neuleen käteeni.

(Eläkeläinen 20)

Tässä kysymyksessä laitoimme myös muutaman vastauksen muut-kategoriaan, koska nämä vastaukset eivät vastanneet kysymykseen. Vastauksissa kerrottiin jonkun johdattelevan käsitöiden tekemiseen, mutta johdattelija ei ollut näissä vastauksissa tunnetila.

Koen, että siihen vaikuttaa eniten vapaa-aika. (Opiskelija 21)

6.4 Tulosten tiivistelmä

Tuloksista ilmeni, että käsityön aineenopettaja opiskelijoiden ja eläkeläisten välillä on todella vähän eroja käsitöiden tekemisen suhteen. Molemmat kohdejoukot neulovat, virkkaavat ja ompelevat mieluiten. Myös molemmat kohdejoukot ovat harrastaneet käsitöiden tekemistä aina, lapsuudesta asti tai useamman vuoden. Vain harva kertoi harrastaneen käsitöiden tekoa vasta muutaman vuoden. Eläkeläisten vastauksista nousi hyvin esille, kuinka tärkeää varhaisessa vaiheessa aloitetun harrastuksen merkitys on lisääntynyt eläkeiässä.

Molemmat kohdejoukot tekivät käsitöitä, koska he tykkäävät niiden teosta. Käsitöiden tekeminen tuottaa heille iloa ja se on mielekästä. Positiivisuuden lisäksi eläkeläiset nostivat esille ajankulun, henkisen hyvinvoinnin ja antamisen, kun taas käsityön aineenopettajaopiskelijat nostivat esille antamisen, tarpeen ja henkisen hyvinvoinnin. Vähiten mainittiin käsitöistä saatua lisäansiota, mutta eläkeläiset pyrkivät tekemään lisäansiota käsitöillä enemmän kuin käsityön aineenopettajaopiskelijat.

Käsitöiden merkityksessä molempien kohdejoukkojen kohdalla nousi esille hyvinvoinnin merkitys. Käsityön aineenopettajaopiskelijat mainitsivat käsitöiden tekemisen merkitykseen tärkeyden, tekemisen ja itseilmaisun. Kun taas eläkeläiset nostivat hyvinvoinnin lisäksi ajanvieton.

Käsityön aineenopettaja opiskelijat eivät kokeneet, että käsitöiden tekeminen tukisi heidän fyysistä hyvinvointiaan. Eläkeläiset olivat taas sitä mieltä, että se tukee ja ei tue. Eläkeläisten mielestä käsitöiden tekeminen tuki fyysistä hyvinvointia silloin, kun kyse oli sormien liikkuvuudesta ja nivelrikosta, johon auttoi liike. Käsityön aineenopettajaopiskelijat ja

eläkeläiset olivat todella yhtenäistä mieltä siitä, että käsitöiden tekeminen tukee heidän henkistä hyvinvointiaan.

Sosiaalistuminen oli käsityön aineenopettajaopiskelijoilla kuin eläkeläisillä samanlaista. Mieluiten molemmat kohdejoukot tekivät käsitöitä yksin kuin yhdessä. Yksin tekemiseen vaikutti se, että sen koettiin olevan mieluisampaa, silloin pystyy keskittymään ja on hiljaista, saa omaa aikaa ja tilaa. Yksin tekemisen syiksi mainittiin myös se, ettei ole neulovia kavereita, ei ole laumaeläin tai ei ole kokeillut neulomista muiden kanssa. Eläkeläiset kokivat enemmän yksinäisyyttä ja heillä oli myös mainittu erilaiset Facebookin käsityöryhmät ja kansalaisopistot. Käsityön aineenopettajaopiskelijat tekivät käsitöitä taas mieluummin kavereiden kanssa kuin kansalaisopistoilla.

Molemmissa kohdejoukoissa yhdessä tekemisen koettiin ihan mieluisaksi, koska silloin pääsee sosiaalistumaan muiden kanssa. Silti mieluummin käsitöitä tehdään yksin kuin yhdessä.

Tutkimuksesta tuli ilmi, että molemmat kohdejoukot olivat sitä mieltä, että tunteet johdattelevat käsitöiden tekemistä. Esille nousi sekä positiiviset että negatiiviset tunteet. Käsitöiden tekeminen muutti negatiivisen tunteen helposti positiivisen tunteen puolelle. Käsitöitä tuli myös helpommin tehtyä positiivisen tunteen vallassa. Moni vastaajista ei ollut ajatellut, että tunteet voisivat johdatella käsitöiden tekemistä. Muutamassa vastauksessa kerrottiin jonkun johdattelevan käsitöiden tekemistä, mutta johdattelijana ei ollut tunne, vaan esimerkiksi sosiaalinen toiminta, tarve, vapaa-aika ja oleileminen.

7 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Turun yliopiston, Rauman kampuksen käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten käsitöiden tekemistä vapaa-ajalla. Tavoitteena oli tutkia heidän välisiänsä eroja ja yhtäläisyyksiä käsitöiden tekemisessä, tukeeko tekeminen heidän hyvinvointiaan, johdattelevatko tunteet tekemisessä ja tehdäänkö käsitöitä mieluummin yksin vai yhdessä.

Esitimme tutkimuksen alussa hypoteettisen näkemyksen, jonka mukaan käsitöiden tekeminen tukee niin eläkeläisten kuin käsityön aineenopettajaopiskelijoiden hyvinvointia ja varsinkin heidän henkistä hyvinvointiaan. Eroja heidän välillään tulisi löytymään tunteiden johdattelevuudesta, jos ne johdattelevat käsitöiden tekemistä. Esitimme myös, että käsityön aineenopettajaopiskelijat tekevät käsitöitä enemmän tarpeeseen ja eläkeläiset enemmän ajankuluksi, hyväntekeväisyyteen ja perheenjäsenille sekä eläkeläisillä on halua tienata ylimääräistä eläkkeen lisäksi käsitöitä myymällä. Yhteiseksi tekijäksi esitimme kohdejoukkojemme välille sen, että he sosiaalistuvat mielellään käsitöiden merkeissä, joko ystävien kanssa tai kansalaisopiston kursseilla.

Laadullisista tuloksista opimme, että käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten välillä ei ole huimia eroja. Olimme yllättyneitä, että tulokset vastasivat lähestulkoon täydellisesti hypoteesiamme. Käsitöiden tekeminen koettiin mielekkääksi ja iloa tuottavaksi sekä niiden tekeminen loi varsin suuren merkityksen hyvinvoinnille molempien kohdejoukkojen kohdalla. Näiden vastausten avulla pystymme tekemään johtopäätöksen siitä, että niin käsityön aineenopettajaopiskelijat kuin eläkeläiset kokevat samat asiat tärkeiksi käsitöitä tehdessään. Opimme, että kun käsitöiden tekeminen on henkilölle tärkeää niin iällä ei siinä kohtaa ole mitään merkitystä.

Hypoteesimme toimi vain osittain fyysisen hyvinvoinnin kohdalla. Oletimme, että käsitöiden tekeminen tukisi molempien kohdejoukkojen fyysistä hyvinvointia. Kuitenkin käsityön aineenopettajaopiskelijoiden vastauksista ilmeni, että se ei tukenut heidän fyysistä hyvinvointiaan. Tämä tulos yllätti meidät. Opimme, että iällä oli paljon merkitystä siinä, auttoiko käsitöiden tekeminen fyysiseen hyvinvointiin. Suurin ero hypoteesissamme ja tuloksissa oli sekä käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten sosiaalistuminen. Oletimme molempien kohdejoukkojen tekevän mieluummin käsitöitä yhdessä, kuin yksin.

Kuitenkin yksin tekeminen koettiin yllätykseksemme mieluisammaksi juuri henkisen hyvinvoinnin kannalta, jolloin pystytään keskittymään ja rentoutumaan paremmin eikä siihen tarvittu muita häiritsemään.

Vastauksista ilmeni, että hypoteesimme oli täysin väärä tunteiden johdattelevuudesta käsitöiden tekemisessä. Yllätyimme siitä, että vaikka moni ei ollut ajatellut, että tunteet voisivat johdatella käsitöiden tekemistä niin silti vastauksissa molemmat kohdejoukot totesivat niiden johdattelevan. Oli kyseessä positiivinen tai negatiivinen tunne, se siltinkin johdatteli käsitöiden tekemistä. Voimme siis tehdä johtopäätöksen, että tunteet johdattelevat käsitöiden tekemistä, joko tiedostetusti tai tiedostamatta.

Tulosten perusteella voimme tehdä johtopäätöksiä siitä, että käsitöiden tekeminen tukee heidän henkistä hyvinvointiaan varsin hyvin. Tunteiden johdattelevuudesta ei löytynyt eroja, enemmänkin yhtäläisyyksiä. Käsityön aineenopettajaopiskelijat tekevät käsitöitä enemmän tarpeeseen kuin eläkeläiset. Eläkeläiset tekevät käsitöitä taas enemmän ajankuluksi ja antamisen ilosta sekä heillä on enemmän halua tienata pientä eläkkeen lisäksi kuin käsityön aineenopettajaopiskelijoilla. Sosiaalisuuden hypoteesi oli täysin väärä. Oli jopa yllätys, että käsitöitä tehdään mieluummin yksi kuin yhdessä. Kuitenkin jos käsitöitä tehdään yhdessä, niin käsityön aineenopettajaopiskelijat tekevät niitä mieluummin ystävien kanssa, kun taas eläkeläiset mieluummin sosiaalistuvat käsityökurseilla.

8 Pohdinta

8.1 Tutkimuksen eettisyys

Kaikilla tieteenaloilla Suomessa tutkijan on noudatettava yleisiä eettisiä periaatteita. Tutkijan on kunnioitettava tutkittavien ihmisarvoa sekä itsemääräämisoikeutta. Hänen on kunnioitettava kulttuuriperintöä ja luonnon monimuotoisuutta. Tutkijan tulee toteuttaa tutkimuksensa niin, että siitä ei aiheudu tutkittaville riskejä, vahinkoja tai haittoja. Tämän kaiken lisäksi tutkijan tulee noudattaa tutkimuksessaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) hyvän tieteellisen käytännön ohjeita. (TENK, 2019, 7.)

Eurooppalaisen tutkimuseettisen ohjeistuksen mukaan hyvän tieteellisen käytännön perusperiaatteita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Tällainen käytäntö koostuu erilaisista menettelytavoista, joilla mahdollistetaan se, että tutkija pystyy huolehtimaan käytännön toteutumisesta koko tieteellisen toiminnan aikana. Nämä erilaiset menettelytavat ovat osa tiede- ja tutkimusyhteisön laatujärjestelmää, ja niiden laiminlyöminen voi johtaa pahimmillaan loukkausepäilyyn ja hyvän tieteellisen käytännön prosessiin. (TENK, 2023, 11.)

Hyvän tieteellisen käytännön avulla suunnitellaan, toteutetaan ja dokumentoimaan koko tutkimuksen toiminta huolellisesti sekä otetaan huomioon aiempien tutkimuksien tieto. Sen avulla myös huolehditaan toimintaan tarvittavista suostumuksista ja eettisyydestä ennen aineiston keräämisen aloittamista. Tutkijan tulee myös huolehtia, että toiminta toteutetaan oman tieteenalan sääntöjen ja ohjeistusten mukaisesti niin, että samalla noudatetaan myös hyvän tieteellisen käytännön ohjeita. Tutkijan varmistettava, että toiminta ei vaaranna hänen ja tutkittavien terveyttä tai turvallisuutta. (TENK, 2023, 13.)

Ennen aineiston keräämistä on sovittava työparinsa kanssa aineiston käyttöoikeuksista, käsittelystä ja säilyttämisestä. Noudatetaan yhdessä salassapitoon, luottamuksellisuuteen ja vaitioloon liittyviä velvoitteita sekä voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä. (TENK, 2023, 14.)

Tutkimuksen, joka kohdistuu ihmisiin, eettiset periaatteet on laadittu tutkijan ja tutkimusryhmän tueksi eli suojaamaan tutkittavia. Tällaisen tutkimuksen lähtökohtana on

tutkittavien luottamus tutkijaa ja tiedettä kohtaan. Keskeisin eettinen periaate ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa on tietoon perustuva suostumus. (TENK, 2019, 7–8.)

Tutkittavalla, joka osallistuu tutkimukseen, on oikeus vapaaehtoisuuteen ja kieltäytymiseen. Hänelle ei saa luoda tunnetta, että tutkimukseen on pakko osallistua tai pelkoa tutkimukseen kieltäytymisestä. Tutkijan on dokumentoiva tutkittavan osallistumissuostumus suullisesti, kirjallisesti tai sähköisesti. Tutkittavalla on oltava mahdollisuus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen milloin tahansa. Hänellä on myös oltava oikeus peruuttaa suostumuksensa tutkimuksen osallisuudesta. Tutkittavalla on oikeus saada tietoa tutkimuksesta, sen sisällöstä, henkietietojen käsittelystä ja käytännön toteutuksesta. Hänellä on oikeus tietää, mitä tutkimukseen osallistuminen oikeasti tarkoittaa sekä miten aineistoa käsitellään ja miten sitä säilytetään. Tutkijan on annettava tutkittavalle täydellinen ja totuudenmukainen kuva tutkimuksesta, sen tavoitteista sekä mahdollisista osallistumiseen liittyvistä haitoista ja riskeistä. Myös tutkimuksen vaikutuksesta ja hyödyistä on kerrottava. (TENK, 2019, 7–8.)

Tämän tutkimuksen tutkittavilta henkilötietoja ei kerätty missään vaiheessa. Tutkimukseen osallistuminen oli nimetöntä. Heitä ei voi tunnistaa, sillä heistä ei ole saatavilla mitään tunnistettavia tietoja. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja kyselyn pystyi keskeyttämään missä vaiheessa tahansa. Kyselyn avulla kerätty aineisto tullaan säilyttämään 1.6.2026 asti Turun yliopiston suojaamassa Seafire-palvelussa salasanan takana. Tämän jälkeen kaikki tähän tutkimukseen liittyvät tiedostot tullaan tuhoamaan. Tiedostoihin pääsy ja käyttöoikeus on vain tutkijoilla.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyys

On ongelmallista tarkastella tutkimuksen luotettavuutta. Ongelmallista se on varsinkin laadullisessa tutkimuksessa. On kritisoitu, ettei laadullisen tutkimuksen tekijät ole käsitelleet tutkimuksessa luotettavuuskysymyksiä sekä perustelleet selkeästi metodejaan, tuloksiaan ja johtopäätöksiään. Puutteellisuus luotettavuuden tarkastelussa osittain johtuu siitä, ettei tutkijat tiedä miten suhtautua tutkimuksen tarkasteluun. (Soininen & Merisuo-Storm, 2009, 164.)

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuus käsitteen sijaan käytetään uskottavuus käsitettä. Tähän käsitteeseen liittyy neljä kysymystä, jotka laadullisen tutkimuksen tekijän olisi hyvä kysyä itseltään. Näillä kysymyksillä tutkija voi selvittää kuinka saavutetaan luotettavuus

tulosten todellisuudesta, kuinka sovellettavissa tulokset ovat, kuinka tulokset ovat toistettavissa sekä kuinka varmasti tulokset johtuvat vastaajista, tilanteista ja kontekstista. (Soininen & Merisuo-Storm, 2009, 165–166.)

Tutkimustulosten uskottavuutta ja yleistettävyyttä tarkasteltaessa on hyvä ottaa huomioon se, että tuloksien tarkastelussa oli eläkeläisten vastauksia enemmän kuin käsityön aineenopettajaopiskelijoiden vastauksia. Lisäksi kyseinen tutkimus keskittyi vain yhteen yliopistoon, joten tulokset eivät välttämättä ole rinnastettavissa kaikkiin yliopistoihin. Tämä sama asia koskee myös eläkeläisiä, sillä emme tiedä mistä asti olemme tavoittaneet eläkeläiset vastaajamme.

Tutkimuksen tuloksiin vaikutti se, että 175 vastaajasta eläkeläisiä oli 154 ja opiskelijoita vain 21. Eläkeläisten suuren vastausmäärän takia jouduimme valitsemaan satunnaisella otannalla tarkempaan analyysiin heistä vain 30. Suurin osa tutkimukseen vastanneista oli naisia, joka saattoi vaikuttaa huomattavasti tutkimuksen tuloksiin. Tuloksiin vaikutti myös vastaajien oma käsitys ja kokemus käsitöiden tekemisestä, hyvinvoinnista, tunteista sekä yksin ja yhdessä tekemisestä.

8.3 Jatkotutkimusideat

Miesten kohdalla olisi hyvä tehdä täysin samanlainen tutkimus, jonka jälkeen tuloksia voitaisiin yleistää ja vertailla keskenään. Tämä tutkimus olisi hyvä myös tehdä niin, että vastaajan tulisi kertoa paikkakuntansa, jolloin voisimme mahdollisesti tehdä myös maakuntakohtaisesti samanlaisia tutkimuksia eri eläkeläisten ja yliopistojen opiskelijoiden parissa. Sekä olisimme tietoisia, kuinka pitkälle tutkimuksen kyselylomake leviää.

Toisena jatkotutkimuksena olisi hyvä toteuttaa kattavampi tutkimus tunteista ja käsitöistä yhdessä, koska vain niistä ei ole tehty suomen kielistä tutkimusta. Yleisesti ottaen suosittelomme tekemään tutkimuksia enemmän eläkeläisten parissa, sillä he ovat todella innokkaita vastaamaan sekä heiltä saa hyviä ja kattavia vastauksia tutkimuksien kannalta.

Lähteet

- Draxl, E., Fischer, A., Kokko, S., Kästik, H., Salovaara, M., & Stedman, J. (2017). Handmade Wellbeing Handbook: Facilitating art and craft workshops for older people in care settings. University of Helsinki. (Viitattu 18.03.2024) <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/083baca8-2d8d-4b2f-b463-6b029361d916/content>
- Halonen, A., Kemppainen, J., Kinnunen, H., Nevalainen, M., Puoliväli, J., Pöntinen, J., Saarinen, S. S. & Saukkola, A. (2021). To do: terveys. Tuuma-kustannus.
- Hari, R., Järvinen, J., Lehtonen, J., Lonka, K., Peräkylä, A., Pyysiäinen, I., Salenius, S., Sams, M., & Ylikoski, P. (2015). Ihmisen mieli. Gaudeamus.
- Heikkinen, K. 2004. Käsillä tekemisen merkitykset. Teoksessa T. Kupiainen (toim.), Käsillä tehty (s. 73–81). Edita.
- Huusko, M. & Paloniemi, S. (2006). Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena kasvatustieteissä. Kasvatus 37 (2), 162–173.
- Keltikangas-Järvinen, L. (2010). Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. WSOY.
- Kielitoimiston sanakirja (Viitattu 01.04.2024) <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/käsityö?searchMode=all>
- Kojonkoski-Rännäli, S. (1998). Ajatus käsissämme: käsityön käsitteen merkityssisällön analyysi. Turun yliopisto, Rauman opettajankoulutuslaitos.
- Kouhia, A. (2016). Unraveling the meanings of textile hobby crafts. Helsinki: University of Helsinki 2016. (Viitattu 01.04.2024) <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/dcefe4f8-4864-4f13-9b57-2e2f97103071/content>
- Leskinen, T. & Hult, H-M. (2010). Kokonaisvaltainen hyvinvointi. Kristallisoit toimintasi. Saavuta tavoitteesi. Livonia Print.
- Myllys, R. (2021). Käsityön tekeminen suomalaisten naisten elämässä 2000-luvulla. Teoksessa K. Hako, R. Myllys, H. Paasonen & T. Pietiläinen (toim.), Kudelma - käsityösuhteita. (s. 17–32) Heinolan kaupunginmuseo.
- Ojanen, M. (2009). Hyvinvoinnin käsikirja. Kirjapaja.
- Peltomaa, H. (2015). Stressi, palautuminen ja hyvinvointi. Ihmisen mahdollisuudet vaikuttaa kehon- ja mielentilaan. Hansaprint.
- Pöllänen, S. (2006). Elämä ilman käsitöitä – mitä se on? Käsityö harrastajien psyykkisen hyvinvoinnin tukena. Teoksessa L. Kaukinen & M. Collanus (toim.), Tekstejä ja kangastuksia: Puheenvuoroja käsityöstä ja sen tulevaisuudesta. (s. 66–77). Akatiimi.
- Pöllänen, S. (20.03.2012). Käsityö ja psyykkinen hyvinvointi käsityön tutkimuskentässä. AMK-lehti/UAS Journal. (Viitattu 01.04.2024) <https://uasjournal.fi/tutkimus-innovaatiot/kasityo-ja-psykkinen-hyvinvointi-kasityon-tutkimuskentassa/>
- Pöllänen, S. (16.10.2014). Käsityö voi antaa virkistystä sekä tasapainon ja elämän tarkoituksellisuuden tunnetta. Yle. (Viitattu 01.04.2024) <https://yle.fi/a/3-7531915>

- Pöllänen, S. (2015). Elements of Crafts that Enhance Well-Being. *Journal of Leisure Research*, 47(1), 58–78. (Viitattu 03.04.2024) [[PDF](#)] [Elements of Crafts that Enhance Well-Being | Semantic Scholar](#)
- Rönkkö, M-L. (2011). Käsityön monet merkitykset: opettajankoulutuksen opiskelijoiden käsityölle antamat merkitykset ja niiden huomioon ottaminen käsityön opetuksessa. [Väitöskirja, Turun yliopisto]
- Saaranen-Kauppinen, A. (2014). Sosiaaliset taidot: näkökulmia toimijuuteen ja hyvinvointiin työelämässä. Teoksessa P. Kuusela & M. Saastamoinen (toim.), *Hyvän elämän sosiaalipsykologia: toimijuus, tunteet ja hyvinvointi*. (s. 54–67) Unipress.
- Soininen, M. & Merisuo-Storm, T. (2009). Kasvatustieteellisen tutkimuksen perusteet. Turun yliopisto, Rauman opettajakoulutuslaitos. Uniprint.
- Vähälä, E. (2003). Luovan käsityöprosessin yhteydet psyykkiseen hyvinvointiin: käsityön aikana koettujen itseraportoitujen emootiokokemusten ja fysiologisten vasteiden väliset yhteydet. Kuopion Muotoiluakatemia.
- Tolonen, L. (08.11.2016). Miksi käsitöistä tulee hyvä mieli? Tutkimustietoa kaivattaisiin lisää. Yle. (Viitattu 20.02.2024) <https://yle.fi/a/3-9270904>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarvointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. (Viitattu 23.5.2024). https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. (Viitattu 23.5.2024). https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Liitteet

Liite 1. Saatekirje

Hei!

Teetkö käsitöitä vapaa-ajalla? Oletko miettinyt miksi teet käsitöitä? Jos vastasit kyllä edes toiseen kysymykseen, niin olisimme iloisia, jos voisit vastata kyselyymme.

Olemme kolmannen vuoden käsityön aineenopettajaopiskelijoita Turun yliopistosta Rauman kampukselta. Teemme kandidaatin tutkielmaa Rauman käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten vapaa-ajan käsitöiden tekemisestä. Tavoitteenamme on selvittää eroavatko heidän käsitöiden tekeminen vapaa-ajalla ja, jos eroaa niin miten sekä mikä vaikuttaa heidän käsitöiden tekemiseen.

Toteutamme aineiston keruun Webropol-kyselyllä, johon löytyy linkki tämän viestin lopusta. Sen vastaamiseen kuluu aikaa noin 15–20 minuuttia. Kyselylomake on auki 29.2.2024 asti.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja sen voi halutessaan keskeyttää milloin tahansa. Kyselyyn vastataan nimettömästi. Vastauksia säilytämme yliopiston tunnuksien takana Seafile-palvelussa. Vastaukset tuhoetaan viimeistään 1.6.2026.

Vastaamme mielellämme kysymyksiin tutkimukseen liittyen, joten rohkeasti vain yhteyttä meihin.

Linkki tietosuojailmoitukseen: <https://seafile.utu.fi/f/f94e77ffdb648b3b741/>

Linkki tutkimuksen kyselyyn: <https://link.webpolsurveys.com/S/1D381FED8B183D1F>

Ystävällisin terveisin

Linda Nurminen

Jenni Korteniemi

lhnum@utu.fi

jmakor@utu.fi

Liite 2. Tietosuojailmoitus

Tietosuojailmoitus

1 (2)

EU:n yleinen tietosuoja-asetus,
artiklat 13 ja 14

1. Rekisterin nimi	Käsitöiden tekemisen eroja käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten välillä: käsitöiden tekeminen vapaa-ajalla
2. Rekisterinpitäjä	Jenni Korteniemi, jmakor@utu.fi Linda Nurminen, lhnum@utu.fi
3. Vastuuhenkilön yhteystiedot	Jenni Korteniemi, jmakor@utu.fi Linda Nurminen, lhnum@utu.fi
4. Tietosuojavastaavan yhteystiedot	DPO@utu.fi +358 29 450 4361
5. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja käsittelyn oikeusperuste	<p>Tutkimuksessa kerätään vastauksia avoimilla ja suljetuilla kysymyksillä, joilla pyritään selvittämään ja vertailemaan Rauman okl:n käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja eläkeläisten käsitöiden tekemistä sekä, mitkä asiat johdattelevat käsitöiden tekemiseen vapaa-ajalla. Kysymyslomakkeet lähetetään vastajille sähköpostilla ja sosiaalisen median kautta (Facebook). Kysymyslomakkeet ovat nimettömiä, emmekä kerää yhteystietoja.</p> <p>Henkilötietojen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisena käsittelyperusteena on</p> <p>☒ käsittely on tarpeen tieteellistä tutkimusta varten (yleinen etu 6 art. 1 a-kohta)</p> <p>☐ rekisteröity on antanut suostumuksensa henkilötietojen käsittelyyn (suostumus 6 art. 1 e-kohta)</p> <p>☐ muu mikä _____</p>
6. Käsitteltävät henkilötietoryhmät	<p>Rekisteriin talletetaan rekisteröidystä seuraavia tietoja:</p> <p>Sukupuoli, ikä, status (opiskelija vai eläkeläinen), käsitöiden tekemiseen liittyvät asiat ja, mitkä asiat johdattelevat niiden tekemiseen (avoimet ja suljetut kysymykset).</p>

7. Henkilötietojen vastaanottajat ja vastaanottajaryhmät.	Tietoja ei siirretä eikä luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle.
8. Tiedot tietojen siir- rosta kolmansiin mai- hin	Henkilötietoja ei luovuteta EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.
9. Henkilötietojen säilyt- tämisäika tai sen määrittämisen kriteerit	Kyselylomakkeiden vastaukset säilytetään tietoturvallisesti sa- lasanan takana Seafile:ssa enintään 1.6.2026 asti, jonka jäl- keen ne tuhoataan. Vastaukset arkistoidaan tietoturvallisesti mahdollista myöhempää tutkimuskäyttöä varten.
10. Rekisteröidyn oikeu- det	Rekisteröidyllä on oikeus pyytää pääsy häntä itseään koskeviin henkilötietoihin sekä oikeus pyytää tietojensa oikaisemista tai poistamista taikka käsittelyn rajoittamista tai vastustaa niiden käsittelyä. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta tieteellisessä tai historiallisessa tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää tai vaikeuttaa käsitte- lyä.
11. Tiedot siitä, mistä henkilötiedot on saatu	Kyselylomakkeiden lähettämiseksi Rauman käsityön aineen- opettajaopiskelijoille pyydetään sähköpostiosoitteita tai vies- tin välitysmahdollisuutta yliopistolta. Eläkeläisten tavoitta- miseksi jaamme linkkiä sosiaalisessa mediassa (Facebookin käsityö ryhmät) ja mahdollisesti välitämme linkkiä kansalais- opistoille. Muut tiedot kerätään kyselylomakkeen vastauk- sista.
12. Tiedot automaattisen päätöksenteon ml. profiloinnin olemassa- olosta	Tietoja ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon tai profiloin- nin tekemiseen.

Liite 3. Kyselylomake

Käsitöiden tekeminen vapaa-ajalla

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Sukupuoli *

Nainen

Mies

Muu

En halua kertoa

2. Olen... *

Rauman OKL:n käsityön aineenopettajaopiskelija

Eläkeläinen

3. Ikä

Alle 20-vuotias

20-25-vuotias

26-30-vuotias

31-35-vuotias

36-40-vuotias

41-45-vuotias

46-50-vuotias

51-55-vuotias

56-60-vuotias

61-65-vuotias

66-70-vuotias

71-75-vuotias

76-80-vuotias

81-85-vuotias

Yli 85-vuotias

Jos vastaat seuraavaan kysymykseen "ei", kysely päättyy ja voit lähettää sen. Jos vastaat "kyllä", kysely jatkuu.

4. Teetkö käsitöitä vapaa-ajalla? *

Kyllä

En

5. Jos vastasit edelliseen kysymykseen "kyllä", niin minkälaisia käsitöitä teet? *

6. Kuinka kauan olet harrastanut käsitöiden tekemistä? *

7. Kuinka usein teet käsitöitä viikossa? *

Harvemmin kuin kaksi kertaa viikossa

Kaksi-kolme kertaa viikossa

Neljä-viisi kertaa viikossa

Useammin kuin viisi kertaa viikossa

Muu, mikä?

8. Mitä varten teet käsitöitä? *

9. Mikä merkitys käsitöiden tekemisellä on sinulle? *

10. Kuinka tärkeää käsitöiden tekeminen on sinulle hyvinvoinnin kannalta? *

Ei lainkaan tärkeää

Vähän tärkeää

En osaa sanoa

Jonkin verran tärkeää

Todella tärkeää

11. Tukeeko käsitöiden tekeminen fyysistä hyvinvointiasi? Perustelee. *

12. Tukeeko käsitöiden tekeminen henkistä hyvinvointiasi? Perustelee. *

13. Kumpi on sinulle tärkeämpää? *

Fyysinen hyvinvointi

Henkinen hyvinvointi

En osaa sanoa

Ei kumpikaan

14. Johdatteleeko jotkin tunnetilat tekemään käsitöitä enemmän kuin toiset? Perustele.

*

15. Vaikuttaako eri tunnetilat siihen millaisia käsitöitä teet? *

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

16. ... jos vaikuttaa, niin miten? *

17. Teetkö käsitöitä yksin vai yhdessä? Kumpi on mieluisampaa ja miksi? *
